

Michaela Malá: Konstituování postavy upíra v literatuře 19. století

(posudek vedoucího diplomové práce na oboru Český jazyk a literatura na FF UK v Praze)

Cíl práce, její účel a směřování

Práce má primárně „mapovací“ cíl, tedy vzít v potaz co nejvíce textů, v nichž se v beletristické podobě konstituuje v průběhu 19. století postava upíra jako specifický typ postavy ve vyprávění, a tyto texty komparativně vyložit se zřetelem na způsoby vytváření a narativní funkce této postavy. Tradiční žánr přehledové práce pak nastavuje i parametry její kompozice – práce vychází od zmapovaných a vyložených dokladů výskytu upíra ve folklórních projevech a v mentalitě evropského obyvatelstva, poté si vypůjčuje z relevantní teoretické oblasti nezbytné pojmové vybavení, a jádrem práce je chronologicky uspořádaná cesta nalezeným materiálem. Ten je komentován vysvětlovacím způsobem, založeným na předpokladu, že čtenář práce nebude s tímto materiálem obeznámen. Proto je jádrem práce parafrázování jednotlivých příběhů a jejich dílčí komentování.

Metodologie

Výše nastíněný postup vede k tomu, že práce má výrazně heuristickou povahu. Předestírá základní charakterizace jednotlivých děl a jejich příběhových světů, k nimž pak nabízí dílčí analytické komentáře, postřehy a pozorování. Práce se – vzhledem k tématu zcela oprávněně – opírá o soudobé postupy kulturních studií, v nichž analýza vnitřní uspořádanosti jednotlivých textů jako autonomních a soběstačných světů ustupuje zřetelům kontextovým, v daném případě tedy oblasti označované jako dějiny smrti, ale také tradičních etnologických či antropologických bádání. Je přirozené, že veškeré přehledové závěry jsou do textu diplomové práce vneseny z textů této problematice již věnovaných. Stejně tak i zvolené teoretizující koncepty (především kniha Nancy Traillové) jsou jen využity a nejsou nikterak rozvíjeny. Smysluplná je distinkce mezi upírem folklórním a upírem literárním jako pozdější, komplexnější a v rámci vyprávění jinak fungující bytosti. Vlastní výklad se snaží každou verzi čtenáři zprostředkovat a přiblížit, a zároveň postupně vytváří či eviduje soubor určitých invariantních rysů, které pak umožňují věnovat výkladovou pozornost a výrazným variačním posunům či odklonům od hlavního proudu. Tyto rysy jednotlivých děl jsou charakterizovány za pomoci naratologické či jiné literárněvědné terminologie, kterou si autorka osvojila solidně a v níž se nedopouští chyb.

Práce s odbornou literaturou

Práce bere v potaz a využívá širokou škálu dostupné literatury k tématu. Právě z podoby tématu vyplývá, že tato literatura kolísá od zcela akademické až po zcela popularizační či komerčně masovou. Michaela Malá prokazuje myslím dostatečnou schopnost mezi těmito póly rozlišovat a opírat svůj výklad o zdroje, které jsou vystavěny na argumentaci a obeznámenosti s materiálem. Je užitečné, že kromě samotné postavy upíra (a logicky vztahu k ostatním postavám) věnuje výkladovou pozornost i podobě zprostředkování příběhu, tedy kategorii vypravěče. Vzhledem k tomu, že postava upíra signalizuje v kontextu 19. století tvorbu okrajovou a příležitostnou v duchu tradiční představy „vysoké“ literatury, je pochopitelné, že nechává stranou širší výkladové kontexty autorské tvorby, tedy že nehledá souvislosti s jinými texty daného autora.

Styl a prezentace

Práce – opět analogicky k tématu – má charakter popularizačně výkladový. Nehledá nové konceptuální rámce uchopení tematiky, neusiluje o originální hypotézy či sugestivní abstrakce a generalizace. Tento heuristicko-přehledový charakter práce lze respektovat, byť čtenář by asi čas od času snesl i nějaké neočekávané zvraty, překvapivé úhly pohledu či nosné otázky. V rámci onoho důrazně přehledového charakteru by asi bylo účelné i vykládaný materiál zohlednit přehledně chronologicky, ať už ještě jedním, tentokrát chronologicky uspořádaným soupisem Pramenů, anebo schematizací, která by jednotlivá vykládaná (ale v tomto případě asi i jiná známá) díla s výraznou postavou upíra umístila na chronologickou osu, taženou skrze 19. století.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Práce se jeví jako velmi koherentní v rámci existující kategorie přehledově komponovaných kvalifikačních prací. Diplomantka prokazuje vlastní výkladové schopnosti především skrze využití adekvátní literárněvědné terminologie a skrze výkladové uspořádání materiálu. Koherentní přístup dodržuje i v rámci popisného žánru práce, z něhož nevybočuje k nesouvisejícím tématům, ale ani k náhlým zobecněním, proměnám úhlů pohledu či způsobu výkladu; tytéž rysy ovšem vedou k tomu, že práce působí snad až příliš monotónně a staticky.

Práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji ji hodnotit známkou **velmi dobře**.

V Praze dne 8. 6. 2018

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.